EXHORTÁCIA
SPIŠSKÉHO DIECÉZNEHO BISKUPA

Expectantes Dominum

o pastorácii starých rodičov a seniorov v Spišskej diecéze

František Trstenský
spišský diecézny biskup

EXHORTÁCIA
SPIŠSKÉHO DIECÉZNEHO BISKUPA

Expectantes Dominum

o pastorácii starých rodičov a seniorov
v Spišskej diecéze

Spišská Kapitula,
7. októbra 2026
v jubilejnom roku 250. výročia založenia diecézy
na spomienku Ružencovej Panny Márie

OBSAH

ÚVOD 5

I. STAROBA V SKÚŠKACH DNEŠNEJ DOBY 7

1. Osamelosť a túžba po blízkosti 7
2. Nové poslanie vo vyššom veku 8
3. Krehkosť života ako priestor dôvery 9
4. Medzigeneračné vzťahy – výzva i príležitosť 10
5. Nádej tvárou v tvár večnosti 11

II. BOH ZOSTÁVA VERNÝ 13

1. Boh nezabúda na svojich verných 13
2. Kristus kráča so svojím ľudom 14
3. Duch Svätý neprestáva prinášať ovocie 15
4. Cirkev – domov pre všetky generácie 16
5. Mária – Matka nádeje 17

III. CIRKEV POVOLANÁ SPREVÁDZAŤ 19

1. Farnosť – domov otvorených dverí 19
2. Blízkosť – prvý jazyk Cirkvi 20
3. Starší veriaci – aktívni svedkovia evanjelia 21
4. Kňazi seniori – verní služobníci diecézy 23
5. Rodina – prvá škola úcty a viery 24
6. Spoločenstvo, v ktorom sa nik necíti zbytočný 25
7. Modlitba – skrytá sila Cirkvi 26
8. Kultúra vďačnosti medzi generáciami 27
9. Konkrétne kroky farského spoločenstva 28
10. Očakávajúci Pána 29

ZÁVER 30

MODLITBA 32

ÚVOD

1. *Expectantes Dominum* – očakávajúci Pána. Týmito slovami možno vystihnúť životný postoj evanjeliových postáv Simeona a Anny, dvoch spravodlivých starých ľudí, ktorí v jeruzalemskom chráme vytrvalo očakávali príchod prisľúbeného Mesiáša (porov. Lk 2, 22 – 38). Ich oči boli schopné rozpoznať Spasiteľa tam, kde iní videli iba dieťa. Ich srdcia zostali otvorené Božiemu pôsobeniu až do konca života. V ich príbehu objavujeme krásu staroby prežívanej vo viere – staroby, ktorá sa neopiera o vlastné sily, ale o Božiu vernosť a o jeho prisľúbenia.

2. S týmto biblickým obrazom vstupujem aj ja do dialógu s vami, drahí bratia a sestry našej Spišskej diecézy. Predovšetkým sa obraciam na vás, drahí seniori a starí rodičia. Chcem vám poďakovať za váš život, za vašu vieru, za modlitby, obety a tiché svedectvo, ktorým už celé desaťročia obohacujete naše rodiny, farnosti i celú miestnu Cirkev. Mnohí z vás odovzdali svojim deťom a vnúčatám to najcennejšie dedičstvo – vieru v Ježiša Krista. Za to vám patrí moja úprimná vďaka.

3. Ako diecézny biskup mám veľký dar stretávať vás pri návštevách farností, pri slávení Eucharistie, pri návštevách chorých, v domovoch sociálnych služieb i v mnohých osobných rozhovoroch. Práve tam stále viac objavujem, že seniori nie sú iba ľuďmi, ktorých má Cirkev sprevádzať a obklopovať svojou starostlivosťou. Sú darom pre Cirkev. Ich pokoj, trpezlivosť, životná múdrosť, vytrvalosť vo viere a vernosť modlitbe sú tichým, ale veľmi presvedčivým ohlasovaním evanjelia.

4. Popri tejto vďačnosti však nemôžem nevidieť ani skutočnosti, ktoré prinášajú mnohým starším ľuďom bolesť. Osamelosť, choroba, strata blízkych, odlúčenie od

rodiny či pocit nepotrebnosti sa stávajú súčasťou života mnohých seniorov. Ako váš biskup chcem každého z vás uistiť, že Cirkev na vás nezabúda. Ste nenahraditeľnou súčasťou Božieho ľudu a vaše miesto v živote našich farských spoločenstiev nemožno ničím nahradiť.

5. Touto exhortáciou sa neobraciam iba na seniorov. Pozývam celú našu diecéznu rodinu – kňazov, diakonov, zasvätené osoby i všetkých laických bratov a sestry –, aby sme spoločne objavili krásu a poslanie staroby. Cirkev je rodinou, v ktorej sa jednotlivé generácie navzájom obdarúvajú. Mladí potrebujú múdrosť starších a starší potrebujú blízkosť mladých. Len tam, kde sa generácie stretávajú, rastie spoločenstvo pevné vo viere a bohaté na lásku.

6. Túto exhortáciu píšem s presvedčením, že pastorácia seniorov nie je iba jednou z mnohých oblastí života Cirkvi. Dotýka sa samotného jadra evanjelia, ktoré nás učí vidieť v každom človeku obraz Boha a prijímať ho s úctou v každom období života. Staroba nie je časom, keď človek prestáva byť dôležitý. Aj vo večere života Boh naďalej povoláva, sprevádza a obdarúva svoj ľud prostredníctvom tých, ktorí mu zostali verní.

7. Prajem si, aby táto pastoračná exhortácia pomohla celej našej diecéze vytvárať kultúru blízkosti, úcty a vzájomnej zodpovednosti. Nech povzbudí seniorov, aby nikdy nepochybovali o hodnote svojho života. Nech dodá odvahu rodinám, aby si vážili svojich rodičov a starých rodičov. Nech inšpiruje naše farnosti k novým formám pastorácie a nech nás všetkých vedie k tomu, aby sme sa raz aj my stali ľuďmi, ktorí, podobne ako Simeon a Anna, zostanú až do konca *expectantes Dominum* – očakávajúcimi Pána.

I. STAROBA V SKÚŠKACH DNEŠNEJ DOBY

1. Osamelosť a túžba po blízkosti

8. Staroba je vzácnym obdobím ľudského života. Je časom, v ktorom dozrievajú životné skúsenosti, overuje sa múdrosť a srdce sa učí rozlišovať, čo je skutočne podstatné. Zároveň však prináša nové skúšky. Mení sa zdravotný stav, životné tempo, rodinné i spoločenské vzťahy. Mnohí seniori sa musia vyrovnávať so stratami, ktoré sú prirodzenou súčasťou života, no napriek tomu bolia. Cirkev nechce pred týmito skutočnosťami zatvárať oči. Pozerá sa na ne s realizmom, ale zároveň s dôverou v Boha, ktorý svoj ľud sprevádza v každom období života. Práve vo svetle evanjelia chceme uvažovať o niektorých skúškach, ktorým dnes čelia naši seniori.

9. Jednou z najbolestnejších skúseností vyššieho veku býva osamelosť. Nie vždy znamená, že človek žije sám. Neraz ju prežíva aj ten, kto je obklopený ľuďmi, no chýba mu blízkosť, rozhovor alebo vedomie, že je pre niekoho dôležitý. Odchod detí z domu, strata manželského partnera, choroba či obmedzená pohyblivosť môžu postupne zúžiť priestor osobných stretnutí a viesť k pocitu zabudnutia.

10. Už na prvých stránkach Svätého písma zaznievajú Božie slová: *„Nie je dobré, aby bol človek sám“* (Gn 2,18). Boh stvoril človeka pre vzťahy – pre spoločenstvo s ním i s druhými ľuďmi. Túžba po blízkosti preto nie je prejavom slabosti, ale hlbokou súčasťou ľudskej prirodzenosti. Osamelosť nemožno chápať iba ako spoločenský problém. Dotýka sa samotného srdca človeka, ktoré bolo stvorené pre lásku.

11. Ježiš počas svojho pozemského života citlivo vnímal tých, ktorí zostali na okraji spoločnosti. Zastavoval sa pri chorých, navštevoval domy osamelých, vypočul tých, ktorých iní prehliadali. Jeho blízkosť vracala ľuďom dôstojnosť a nádej. Aj dnes prichádza ku každému človeku, často prostredníctvom tých, ktorí sa dokážu zastaviť, venovať svoj čas a otvoriť svoje srdce.

12. Farnosti, rodiny i jednotliví veriaci sú pozvaní vytvárať kultúru blízkosti. Nejde predovšetkým o veľké projekty, ale o jednoduché skutky evanjeliovej lásky: pravidelnú návštevu, telefonát, spoločnú modlitbu, pomoc pri každodenných potrebách alebo ochotu trpezlivo počúvať. Tam, kde kresťania žijú takúto blízkosť, osamelosť stráca svoju moc a človek môže zakúsiť, že na svojej životnej ceste nezostal sám.

2. Nové poslanie vo vyššom veku

13. Odchod na dôchodok alebo zmena životných okolností môže u niektorých seniorov vyvolať pocit, že už nie sú potrební. Spoločnosť často oceňuje človeka podľa jeho výkonu, produktivity či spoločenského postavenia. Keď sa tieto menia, môže sa objaviť otázka: Má môj život ešte zmysel? Som e*šte niekomu potrebný*?

14. Sväté písmo nám však ukazuje iný pohľad. Boh neprestáva povolávať ani vo vyššom veku. Abrahám prijíma prisľúbenie, keď sa ľudsky zdá byť všetko nemožné. Mojžiš dostáva veľké poslanie až vo vysokom veku. Simeon a Anna sa stávajú svedkami príchodu Mesiáša na sklonku svojho života. Boh nepozerá na vek človeka, ale na otvorenosť jeho srdca. V jeho očiach neexistuje obdobie života, ktoré by bolo zbytočné.

15. Seniori zostávajú nenahraditeľným darom pre rodiny, farnosti i celú spoločnosť. Ich životná skúsenosť, múdrosť, trpezlivosť, schopnosť povzbudzovať a najmä vernosť v modlitbe sú bohatstvom, ktoré nemožno nahradiť. Mnohí starí rodičia odovzdávajú svojim vnukom prvé skúsenosti viery, učia ich modliť sa, privádzajú do chrámu a vlastným príkladom ukazujú, že dôvera v Boha sprevádza človeka po celý život.

16. Cirkev je povolaná pomáhať seniorom objavovať, že ich povolanie sa odchodom do dôchodku nekončí. Mení sa jeho forma, nie jeho hodnota. Aj vo vyššom veku zostáva človek povolaný milovať, modliť sa, svedčiť o viere, povzbudzovať a sprevádzať druhých. Staroba nie je časom odchodu z Božieho povolania, ale časom jeho nového dozrievania. Aj Svätý Otec Lev XIV. pripomína, že staroba je v Božích očiach časom požehnania a milosti a že seniori môžu byť osobitnými svedkami nádeje.

3. Krehkosť života ako priestor dôvery

17. Vyšší vek často prináša skúsenosť choroby, telesnej slabosti a rastúcej závislosti od pomoci druhých. To, čo bolo kedysi samozrejmé, si dnes vyžaduje námahu alebo pomoc blízkych. Takáto skúsenosť môže byť bolestivá, najmä pre tých, ktorí boli celý život samostatní a zvyknutí pomáhať iným.

18. Svätý apoštol Pavol vo chvíľach vlastnej slabosti počul od Pána slová: „*Stačí ti moja milosť, lebo sila sa dokonale prejavuje v slabosti*“ (2 Kor 12,9). Boh nechce ľudské utrpenie preň samo, ale sľubuje svoju prítomnosť uprostred neho. Aj chvíle ľudskej krehkosti sa môžu stať miestom hlbšieho stretnutia s Kristom, ktorý sám prijal utrpenie a premenil ho na cestu spásy.

19. Služba chorým, návštevy, sviatosti, spoločná modlitba i obyčajná ľudská prítomnosť sú konkrétnymi prejavmi Božej blízkosti. Každý senior má mať istotu, že v chorobe nezostal sám a že jeho život si zachováva nezmenšiteľnú dôstojnosť až do prirodzenej smrti.

4. Medzigeneračné vzťahy – výzva i príležitosť

20. Rodina je prvým miestom, kde sa človek učí láske, dôvere a viere. Práve v nej sa prirodzene stretávajú jednotlivé generácie. Dnešný spôsob života však často spôsobuje, že starí rodičia, rodičia a deti žijú od seba vzdialenejšie než v minulosti. Pracovné povinnosti, sťahovanie za zamestnaním či rýchle tempo života oslabujú každodenné kontakty. Niektorí seniori preto bolestne prežívajú, že majú málo príležitostí byť so svojimi deťmi a vnúčatami.

21. Sväté písmo predstavuje rodinu ako miesto odovzdávania viery. Boh opakovane vyzýva svoj ľud, aby rozprával svojim synom a vnukom o jeho veľkých skutkoch (porov. Dt 6,20–25). Starší nie sú iba svedkami minulosti. Sú nositeľmi živej pamäti viery, ktorá pomáha mladším generáciám porozumieť prítomnosti a s nádejou vstupovať do budúcnosti. Ich rozprávanie, modlitba, životná skúsenosť i vernosť v skúškach sú darom, ktorý nemožno nahradiť nijakou modernou technológiou.

22. Evanjelium nám ukazuje, že Božie dielo spája generácie. Simeon a Anna vítajú Ježiša, ktorého prinášajú mladí rodičia Mária a Jozef. Pri stretnutí Márie s Alžbetou sa stretáva mladosť s vekom, budúcnosť s múdrosťou. Tam, kde sa generácie navzájom prijímajú a počúvajú, vzniká priestor, v ktorom rastie viera, úcta i nádej.

23. Naše farnosti by mali byť miestom, kde sa generácie nestretávajú iba náhodne, ale vedome vytvárajú jedno spoločenstvo. Je krásne, keď deti poznajú svojich starých rodičov, keď mladí počúvajú ich životné príbehy a seniori objavujú radosť zo života mladších. Tak sa Cirkev stáva rodinou rodín, v ktorej má každý svoje nezastupiteľné miesto.

5. Nádej tvárou v tvár večnosti

24. So stúpajúcim vekom si človek čoraz viac uvedomuje vlastnú krehkosť a pominuteľnosť života. Odchádzajú priatelia, človek sa častejšie lúči so svojimi blízkymi a naliehavejšie si kladie otázky o zmysle utrpenia, smrti a večnosti. Tieto otázky nemožno vytláčať na okraj života ani pred nimi unikať. Práve naopak, patria k najhlbším otázkam ľudského srdca.

25. Kresťanská nádej nevyrastá z ľudského optimizmu, ale z Kristovho zmŕtvychvstania. Smrť nemá posledné slovo. Ježiš povedal: *„Ja som vzkriesenie a život. Kto verí vo mňa, bude žiť, aj keď umrie“* (Jn 11,25). Tieto slová sprevádzali generácie kresťanov a zostávajú prameňom pokoja aj pre dnešných seniorov. Viera neodstraňuje bolesť z lúčenia, ale premieňa ju nádejou, že život sa smrťou nekončí, ale mení.

26. Mimoriadne silným svedectvom je staručký Simeon, ktorý po stretnutí s Ježišom vyslovuje slová: *„Teraz prepustíš, Pane, svojho služobníka v pokoji“* (Lk 2,29). Nie sú to slová rezignácie, ale slová človeka, ktorý vie, že jeho život našiel svoje naplnenie v Bohu. Kresťanská staroba môže dozrieť do takej dôvery, že aj pohľad na koniec pozemského života sa stáva vyjadrením odovzdanosti do Otcových rúk.

27. Cirkev chce svojich seniorov sprevádzať aj na tejto ceste nádeje. Prostredníctvom Božieho slova, Eucharistie, sviatosti zmierenia, pomazania chorých i blízkosti kresťanského spoločenstva pripomína, že každý človek je povolaný k plnosti života v Bohu. Preto kresťanská staroba nie je obdobím strachu, ale časom dozrievania pre stretnutie s Pánom, ktorého celý život očakávame.

II. BOH ZOSTÁVA VERNÝ

1. Boh nezabúda na svojich verných

28. Keď uvažujeme o skúškach, ktoré sprevádzajú starobu, mohli by sme ľahko nadobudnúť dojem, že večer života je predovšetkým časom strát. Pohľad viery nás však vedie ďalej. Tam, kde človek vidí hranice svojich síl, Boh otvára nový priestor svojej milosti. Dejiny spásy sú dejinami Božej vernosti. Pán neopúšťa človeka v žiadnej etape jeho života. Naopak, práve v okamihoch ľudskej krehkosti sa často najjasnejšie ukazuje jeho blízkosť.

29. Celé Sväté písmo je svedectvom Boha, ktorý zostáva verný svojmu ľudu. Táto vernosť nie je iba spomienkou na minulosť. Je živou skutočnosťou, ktorú môže zakúsiť každý veriaci aj dnes. Preto sa chceme pozrieť na starobu nie iba očami ľudskej skúsenosti, ale predovšetkým očami Boha. On jediný dokáže ukázať plný zmysel života, ktorý dozrieva pod jeho vedením.

30. Jedným z najväčších pokušení staroby môže byť pocit, že človek zostal zabudnutý – spoločnosťou, priateľmi, niekedy dokonca vlastnou rodinou. Takéto prežívanie môže hlboko zraniť ľudské srdce. Božie slovo však opakovane pripomína, že Boh na svoj ľud nikdy nezabúda. Prostredníctvom proroka Izaiáša hovorí: „*Či zabudne žena na svoje nemluvňa?… a keby ona zabudla, ja nezabudnem na teba*“ (Iz 49,15). Práve tieto slová zvolil Svätý Otec Lev XIV. za tému 6. svetového dňa starých rodičov a seniorov: „Ja nikdy nezabudnem na teba.“ V mnohých našich farnostiach sa tento deň už pravidelne slávi a povzbudzujem aj ostatné farnosti, aby sa k nim pridali. Pápež nám pripomína, že Božia láska neochabuje

ani vtedy, keď človeku ubúdajú sily alebo nadobúda dojem, že naňho druhí zabudli. Pred Bohom nikto nie je zabudnutý a nijaký život sa nestáva bezvýznamným.

31. Táto Božia vernosť sprevádza človeka od kolísky až po posledný dych. Žalmista s dôverou vyznáva: „*Aj v starobe a šedinách, Bože, neopúšťaj ma.*“ (Ž 71,18). Nie je to modlitba človeka, ktorý pochybuje o Bohu, ale človeka, ktorý vie, komu uveril. Staroba sa tak stáva časom obnovenej dôvery. Nie preto, že by ubúdalo skúšok, ale preto, že rastie skúsenosť s Božou vernosťou.

32. Mnohí seniori môžu vydať jedinečné svedectvo o tom, ako ich Boh sprevádzal počas celého života. Poznajú chvíle radosti i bolesti, úspechov i zlyhaní, zdravia i choroby. Keď sa dnes obzerajú späť, môžu aj oni povedať: „Pán stál pri mne.” Takéto svedectvo je nesmiernym darom pre mladšie generácie. Svet nepotrebuje iba informácie o Bohu. Potrebuje stretnúť ľudí, ktorí môžu povedať: „Boh je verný, lebo som to zakúsil vo vlastnom živote.“

2. Kristus kráča so svojím ľudom

33. Boh neprejavuje svoju vernosť iba slovami prisľúbení. V plnosti času poslal svojho Syna, ktorý sa stal človekom a zdieľal náš život vo všetkom okrem hriechu. Ježiš Kristus vstúpil do radostí i bolestí ľudskej existencie, poznal únavu, nepochopenie, utrpenie i smrť. Preto niet takej životnej situácie, v ktorej by človek zostal bez jeho blízkosti.

34. Evanjeliá nám zanechali mnoho stretnutí, v ktorých Ježiš venuje osobitnú pozornosť ľuďom poznačeným chorobou, stratou či osamelosťou. Nikdy neprechádza ľahostajne popri trpiacom človeku. Zastaví

sa, pozrie sa mu do očí, vypočuje ho a obnoví jeho dôstojnosť. Taký je Kristus aj dnes. Nie je vzdialeným pozorovateľom ľudského života, ale Emanuelom – Bohom s nami.

35. Mimoriadne výrečne o tom hovorí príbeh emauzských učeníkov (porov. Lk 24,13 – 35). Ich srdcia boli plné sklamania a stratili nádej. Ježiš sa k nim pridal ako spolupútnik. Najprv ich trpezlivo počúval, potom im vysvetľoval Písma a napokon sa im dal spoznať pri lámaní chleba. Aj starší človek môže neraz prežívať podobnú cestu – chvíle, keď nerozumie udalostiam svojho života. Práve vtedy sa k nemu Kristus približuje, kráča s ním a premieňa jeho smútok na nádej.

36. Cirkev je povolaná napodobňovať tento Kristov spôsob sprevádzania. Skôr než ponúkne odpovede, má vedieť počúvať. Skôr než začne hovoriť, má byť nablízku. Takéto sprevádzanie nie je iba pastoračnou metódou. Je spôsobom, akým koná sám Ježiš.

3. Duch Svätý neprestáva prinášať ovocie

37. V kultúre, ktorá často obdivuje mladosť, výkonnosť a úspech, môže vzniknúť dojem, že s pribúdajúcim vekom človek postupne stráca svoju hodnotu. Evanjelium však prináša celkom iný pohľad. Hodnota človeka nespočíva v tom, čo vykoná, ale v tom, kým je pred Bohom. Duch Svätý neprestáva pôsobiť ani v starobe. Naopak, často práve v tomto období dozrievajú jeho najkrajšie plody.

38. Svätý Pavol pripomína, že ovocím Ducha je „láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrota, vernosť, miernosť, zdržanlivosť“ (Gal 5,22 – 23). Tieto dary nie sú viazané na vek človeka. Neraz ich najjasnejšie

vidíme práve u seniorov, ktorí po rokoch zápasov dozreli vo viere, naučili sa odpúšťať, zachovávať pokoj a trpezlivo niesť každodenné bremená.

39. Starší ľudia preto nie sú iba adresátmi pastoračnej starostlivosti. Sú živými svedkami pôsobenia Ducha Svätého. Ich vernosť modlitbe, vytrvalosť vo viere, múdrosť získaná životnými skúsenosťami i pokoj, ktorý vyžaruje z mnohých ich tvárí, sú tichým, ale veľmi presvedčivým ohlasovaním evanjelia. Naše rodiny, farnosti a spoločenstvá potrebujú toto svedectvo viac než kedykoľvek predtým.

40. Je veľkým obohatením, keď seniori nachádzajú vo farnosti priestor na službu podľa svojich možností. Niektorí sprevádzajú modlitbou, iní odovzdávajú skúsenosti mladším, ďalší pomáhajú charitatívnou službou alebo sa zapájajú do života spoločenstva. Tam, kde sa dary starších prijímajú s úctou, rastie celá Cirkev.

4. Cirkev – domov pre všetky generácie

41. Cirkev je rodinou Božích detí. V nej sa nikto nestáva cudzincom preto, že zostarol. Každý pokrstený má svoje miesto, svoje poslanie a svoju dôstojnosť. Práve rozmanitosť generácií robí Cirkev krásnou. Deti, mladí, dospelí i seniori sa navzájom obohacujú a spolu vytvárajú Kristovo telo.

42. Apoštol Pavol prirovnáva Cirkev k živému telu, v ktorom každý úd má svoju nenahraditeľnú úlohu (porov. 1 Kor 12,12–27). Ani vo vyššom veku človek neprestáva byť živou súčasťou tohto tela. Jeho modlitba, utrpenie, životná skúsenosť i svedectvo vernosti zostávajú vzácnym príspevkom k životu viery celého spoločenstva.

43. Tam, kde sa stretávajú generácie, sa prirodzene odovzdáva viera. Mladí prinášajú nadšenie a tvorivosť, starší múdrosť a skúsenosť. Jedni potrebujú druhých. Cirkev buduje mosty medzi generáciami, pretože vie, že evanjelium sa najlepšie odovzdáva v osobných vzťahoch.

44. Naše farnosti sú pozvané vytvárať prostredie, v ktorom sa senior necíti iba prijatý, ale aj potrebný. Každé spoločenstvo môže objaviť nové spôsoby, ako zapojiť starších do života Cirkvi, aby ich dary prinášali ovocie pre dobro všetkých.

5. Mária – Matka nádeje

45. Na ceste života nám Boh daroval Máriu ako Matku a sprievodkyňu viery. Aj ona prešla cestou radosti i bolesti, očakávania i skúšok. Evanjelium ju predstavuje ako ženu, ktorá verne kráča s Bohom a zachováva všetko vo svojom srdci (porov. Lk 2,19.51). V jej živote nachádzajú seniori blízku spoločníčku, ktorá rozumie ľudským radostiam i utrpeniu.

46. Mária je ženou pamäti. Neuchováva vo svojom srdci iba spomienky, ale predovšetkým Božie skutky. Pamäť viery neznamená návrat do minulosti zo sentimentu. Je pripomínaním Božej vernosti, ktorá osvetľuje prítomnosť a otvára budúcnosť. Aj seniori sú povolaní byť takouto živou pamäťou Božieho pôsobenia vo svojich rodinách i vo farnostiach.

47. Mária je aj ženou blízkosti. Po zvestovaní sa ponáhľa k svojej príbuznej Alžbete. Nezostáva uzavretá do seba ani do vlastných starostí. Jej prítomnosť prináša radosť, povzbudenie a požehnanie. Tak sa stáva obrazom Cirkvi, ktorá vie prichádzať k človeku, načúvať mu a niesť mu Krista.

48. Napokon Božia Matka je ženou nádeje. Verná zostáva pod Kristovým krížom a s apoštolmi očakáva zoslanie Ducha Svätého. Jej nádej sa neopiera o ľudské istoty, ale o Božie prisľúbenie. Preto sa na ňu obraciame aj my. Nech sprevádza našich seniorov, aby ich srdcia zostávali otvorené pre Krista a aby celý ich život smeroval k radostnému stretnutiu s ním.

III. CIRKEV POVOLANÁ SPREVÁDZAŤ

1. Farnosť – domov otvorených dverí

49. To, čo platí o celej Cirkvi, má nadobúdať konkrétnu podobu predovšetkým v živote farnosti. V nej nikto nesmie mať pocit, že zostal na okraji alebo že oňho už nik nestojí. Každý pokrstený patrí do spoločenstva Kristových učeníkov a každý má v ňom svoje miesto bez ohľadu na vek, zdravotný stav či životné okolnosti. Farnosť preto nie je iba miestom, kde sa slávia sviatosti. Je domovom, v ktorom sa ľudia navzájom poznajú, prijímajú a sprevádzajú.

50. V evanjeliách vidíme Ježiša, ktorý vytvára spoločenstvo. Pozýva ľudí po mene, vstupuje do ich domov, sadá si za ich stôl a zaujíma sa o ich život. Takáto blízkosť nie je iba pekným gestom. Je spôsobom, akým Boh prichádza k človeku. Aj naše farské spoločenstvá sú pozvané vytvárať prostredie, kde sa nik necíti anonymný a kde každý môže zakúsiť, že patrí do Božej rodiny.

51. Osobitnú pozornosť si zasluhujú tí, ktorí už pre chorobu alebo vysoký vek nemôžu pravidelne prichádzať do kostola. Ich neprítomnosť pri spoločnom slávení Eucharistie neznamená, že prestali byť živou súčasťou Cirkvi. Práve naopak. Cirkev prichádza za nimi. Návšteva kňaza, mimoriadneho vysluhovateľa svätého prijímania, člena farského spoločenstva či blízkeho suseda je viac než prejav ľudskej solidarity. Je znamením Kristovej blízkosti.

52. Tam, kde sa vytvárajú vzťahy dôvery, sa farnosť stáva skutočným domovom. Často práve jednoduché skutky – pozdrav, telefonát, spoločná modlitba, návšteva

alebo záujem o každodenné starosti – hovoria o Božej láske presvedčivejšie než mnohé slová. Evanjelium blízkosti sa začína drobnými gestami, ktoré premieňajú život spoločenstva.

2. Blízkosť – prvý jazyk Cirkvi

53. Skôr ako Cirkev začne hovoriť, je povolaná byť nablízku. Tak konal Ježiš. Nezačínal poučovaním, ale stretnutím. Videl zástupy, zľutoval sa nad nimi, vstupoval do ich domov, počúval ich otázky a zdieľal ich radosť i bolesť. Až potom zaznievalo jeho slovo, ktoré uzdravovalo a prinášalo nádej.

54. Aj dnešný človek najprv potrebuje zakúsiť, že nie je sám. Osamelosť nemožno prekonať iba organizovaním podujatí. Prekonáva sa blízkosťou. Každý, kto venuje druhému svoj čas, pozornosť a ochotu počúvať, stáva sa svedkom Kristovej prítomnosti. V tomto zmysle je blízkosť jednou z najkrajších podôb kresťanskej lásky.

55. Naše spoločenstvá môžu objavovať rozmanité formy tejto služby: pravidelné návštevy starších, spoločnú modlitbu v rodinách, sprevádzanie chorých, pomoc pri každodenných potrebách či vytváranie príležitostí na osobné stretnutia. Nejde o príležitostné aktivity ani o službu vyhradenú iba niekoľkým jednotlivcom. Je to životný štýl Cirkvi, ktorá sa učí vidieť človeka Kristovými očami.

56. Cirkev je povolaná, aby bola miestom, kde človek zakúsi, že na svoj život nemusí zostať sám. Blízkosť sa prejavuje jednoduchými gestami: záujmom, návštevou, časom venovaným druhému, ochotou zostať pri druhom aj vtedy, keď nemožno vyriešiť jeho problémy. Práve

takáto prítomnosť robí evanjelium dôveryhodným a ukazuje, že Boh je človeku nablízku aj prostredníctvom spoločenstva veriacich.

3. Starší veriaci – aktívni svedkovia evanjelia

57. Cirkev sa pozerá na starších veriacich s veľkou úctou a vďačnosťou. Nie sú iba tými, ktorým treba venovať pozornosť a starostlivosť. Sú živými údmi Kristovho tela, ktorí svojím životom naďalej obohacujú celé spoločenstvo. Roky vernosti, modlitby, obety i každodenného nasledovania Krista sa stali školou múdrosti, z ktorej môže čerpať celá Cirkev.

58. Boh vo Svätom písme často zveruje dôležité poslanie práve tým, ktorí už prešli dlhou životnou cestou. Ich autorita nevychádza z moci ani z postavenia, ale zo skúsenosti Božej vernosti. Aj dnes potrebuje Cirkev mužov a ženy, ktorí môžu pokojne povedať: „Pán ma sprevádzal celý život." Takéto svedectvo má silu, ktorú nemožno nahradiť nijakými argumentmi.

59. Osobitným poslaním starších veriacich je odovzdávať vieru ďalším generáciám. Nie iba slovami, ale predovšetkým príkladom života. Mnohé deti a mladí ľudia sa prvé modlitby naučili od svojich starých rodičov. Práve oni ich učili prežehnať sa, priviedli ich do kostola, rozprávali im biblické príbehy a ukázali im, že dôvera v Boha patrí ku každému dňu života. Toto nenápadné apoštolstvo je jedným z najkrajších darov, ktoré starší prinášajú Cirkvi.

60. Preto je dôležité vytvárať vo farnostiach priestor, aby starší veriaci mohli naďalej rozvíjať svoje schopnosti, skúsenosti a duchovné dary. Mnohí seniori sú aj po odchode do dôchodku aktívni, tvoriví

a pripravení prevziať konkrétnu zodpovednosť. Farnosť ich nemá vnímať iba ako prijímateľov pomoci, ale aj ako spolupracovníkov, ktorí môžu podľa svojich možností prispievať k jej duchovnému, liturgickému, charitatívnemu i spoločenskému životu.

61. Mnohí seniori verne slúžia ako kostolníci a kostolníčky, pomáhajú pri príprave liturgie a pri výzdobe chrámu. Vykonávajú službu organistov, lektorov a žalmistov, akolytov a mimoriadnych vysluhovateľov svätého prijímania, spievajú v chrámovom zbore, vedú modlitbové spoločenstvá, adorácie alebo pobožnosti. S obdivuhodnou vernosťou sa pravidelne starajú o čistotu kostola, liturgické rúcha, kvety, farskú záhradu či okolie chrámu. Iní pomáhajú vo farskej kancelárii, pri organizovaní pútí, slávností a farských podujatí alebo pri príprave pohostenia a praktického zázemia.

62. Ich skúsenosti môžu byť vzácne aj pri katechéze, príprave detí na sviatosti, sprevádzaní mladých manželov a rodín, vedení farskej kroniky či uchovávaní miestnej histórie. Zdravotníci, pedagógovia, remeselníci, ekonómovia, právnici a ľudia ďalších povolaní môžu podľa svojich schopností ponúknuť farnosti odbornú radu a službu. Iní môžu navštevovať osamelých, sprevádzať ich na svätú omšu, pomáhať pri farskej charite alebo byť nablízku rodinám v náročnej životnej situácii. Mnohí tak konajú už dlhé roky, nezištne a s láskou. Zo srdca vám, drahí seniori, ďakujem za túto vernosť Kristovi a Cirkvi.

63. Povzbudzujem preto kňazov, členov pastoračných rád farností a vedúcich spoločenstiev, aby poznali dary starších ľudí vo svojej farnosti a osobne ich pozývali k primeranej službe. Niekedy stačí jednoduchá otázka:

„S čím by ste nám mohli pomôcť?“ Takéto pozvanie môže človeku prinavrátiť vedomie, že je potrebný a že jeho skúsenosti majú pre spoločenstvo hodnotu.

4. Kňazi seniori – verní služobníci diecézy

64. Osobitné miesto v našom diecéznom spoločenstve patrí kňazom seniorom. Aj v našej Spišskej diecéze postupne pribúdajú kňazi, ktorí po dlhých rokoch obetavej služby vstupujú do obdobia odpočinku, staroby alebo choroby. Mnohí z nich celé desaťročia verne slúžili vo farnostiach, ohlasovali Božie slovo, slávili Eucharistiu, vysluhovali sviatosti, sprevádzali rodiny, vychovávali generácie veriacich a s láskou budovali našu miestnu Cirkev. Ich služba zostáva hlboko vpísaná do života našej Spišskej diecézy.

65. Ako diecézny biskup im chcem z celého srdca poďakovať. Ďakujem im za vernosť Kristovi, Cirkvi a kňazskému povolaniu, za všetky roky obetavej služby, modlitby, skrytých obiet i tichého utrpenia. Mnohí z nich aj dnes podľa svojich síl ochotne pomáhajú vo farnostiach, zastupujú svojich spolubratov pri slávení Eucharistie, vysluhujú sviatosť zmierenia a povzbudzujú veriacich svojou múdrou radou a životnou skúsenosťou. Tí, ktorým už zdravie nedovoľuje aktívne slúžiť, zostávajú vzácnym duchovným bohatstvom našej diecézy. Svoje bolesti, slabosti a modlitby obetujú za Cirkev, za svojich spolubratov, za rodiny, za nové duchovné povolania i za celú našu Spišskú diecézu.

66. Prosím všetkých kňazov, aby sme na svojich starších spolubratov nikdy nezabúdali. Kňazské bratstvo sa nekončí odchodom do dôchodku ani ukončením aktívnej farskej služby. Prejavuje sa vzájomnou blízkosťou, návštevou, telefonátom i ochotnou pomocou.

Rovnako sa obraciam aj na veriacich, osobitne vo farnostiach, v ktorých títo kňazi pôsobili. Uchovávajte si na nich vďačnú spomienku, modlite sa za nich a podľa možností ich navštevujte a povzbudzujte. Kňaz, ktorý dlhé roky rozdával Božie milosti druhým, má právo vo svojej starobe zakúsiť, že zostáva milovaný, vážený a prijatý v rodine svojej diecézy.

5. Rodina – prvá škola úcty a viery

67. Rodina je prirodzeným miestom, kde sa stretávajú generácie. V nej sa človek učí prijímať život ako dar, vážiť si starších a objavovať krásu vzájomnej služby. Ak v rodine nechýba úcta k starým rodičom, deti sa prirodzene učia, že každý ľudský život má hodnotu v každom veku.

68. Sväté písmo opakovane pripomína dôležitosť úcty k rodičom i starším. Toto prikázanie nie je iba morálnou povinnosťou. Je cestou k budovaniu pevných vzťahov a k odovzdávaniu viery. Rodina, ktorá načúva svojim starším, nestráca svoju pamäť. Vie, odkiaľ prichádza, a preto dokáže s nádejou kráčať do budúcnosti.

69. Starí rodičia majú jedinečné miesto vo výchove mladých. Nie preto, aby nahrádzali rodičov, ale aby ich svojou múdrosťou, modlitbou a láskou dopĺňali. Ich pokojná prítomnosť, životné príbehy a svedectvo viery sú nenahraditeľným darom. Povzbudzujem rodiny, aby vytvárali priestor na spoločné stretnutia, rozhovory a modlitbu, lebo práve tam sa rodí dôvera medzi generáciami.

70. Zároveň chcem vyjadriť úprimnú vďačnosť všetkým rodinám, ktoré s láskou sprevádzajú svojich starších rodičov alebo príbuzných v chorobe

a bezvládnosti. Ich každodenná starostlivosť je tichým, ale veľmi presvedčivým svedectvom evanjelia. V tejto službe sa osobitným spôsobom zrkadlí Kristova láska, ktorá sa skláňa k človeku v jeho krehkosti.

6. Spoločenstvo, v ktorom sa nik necíti zbytočný

71. Jedným z bolestných pokušení dnešnej kultúry je hodnotiť človeka podľa jeho výkonnosti. Keď ubúdajú sily, keď sa zhoršuje zdravie alebo človek odchádza z aktívneho pracovného života, môže nadobudnúť pocit, že už nie je potrebný. Evanjelium však ponúka celkom iný pohľad. Hodnota človeka nespočíva v tom, čo dokáže vykonať, ale v tom, že je milovaným Božím dieťaťom.

72. Vyšší vek prináša osobitnú úlohu: uchovávať a odovzdávať to, čo človek počas života prijal. Starší veriaci môžu byť pre mladšie generácie svedkami toho, že viera sa neosvedčuje iba vo chvíľach nadšenia, ale predovšetkým v trpezlivej vytrvalosti počas rokov. Svojím pokojom a múdrosťou pomáhajú uchovávať pamäť rodiny i kresťanského spoločenstva a odovzdávať ďalej dôveru v Boha.

73. V tejto službe má nezastupiteľné miesto Spišská katolícka charita spolu s farskými charitami, ktoré svojou odbornou pomocou, návštevnou službou a konkrétnymi skutkami milosrdenstva prinášajú Kristovu blízkosť osamelým, chorým a odkázaným seniorom.

74. Farské spoločenstvá sú preto pozvané vytvárať prostredie, v ktorom sa každý môže cítiť prijatý a užitočný. Niekto môže slúžiť slovom, iný modlitbou, ďalší svojou prítomnosťou alebo múdrou radou. Duch Svätý rozdeľuje svoje dary rozmanito a vek z nich neuberá, ale často im dáva novú hĺbku.

75. Keď sa Cirkev učí prijímať každého človeka ako dar, stáva sa vierohodným znamením Božieho kráľovstva. Spoločenstvo, v ktorom nikto nie je odložený na okraj, je tichým, ale presvedčivým svedectvom evanjelia pre dnešný svet.

7. Modlitba – skrytá sila Cirkvi

76. Mnohí starší veriaci hovoria, že už nemôžu robiť to, čo kedysi. S pokorou prijímajú obmedzenia veku a niekedy ich trápi pocit bezmocnosti. Práve vtedy môžu nanovo objaviť poslanie, ktoré patrí k najvzácnejším službám v Cirkvi – službu modlitby.

77. Mojžiš počas zápasu Izraela nevíťazil mečom, ale rukami pozdvihnutými k Bohu (porov. Ex 17,8–13). Tento biblický obraz pripomína, že dejiny spásy sa menia nielen viditeľnou činnosťou, ale aj vytrvalou modlitbou. Koľko dobra sa zrodilo z tichej modlitby ľudí, ktorých svet možno ani nepoznal!

78. Povzbudzujem preto našich starších bratov a sestry, aby nikdy nepodceňovali silu svojej modlitby. Ich príhovor za rodiny, za deti a vnukov, za kňazov, za nové duchovné povolania, za chorých, za pokoj vo svete i za život Cirkvi je neoceniteľným darom. Ďakujem, že v našich farnostiach a spoločenstvách práve starší bratia a sestry vytvárajú duchovnú sieť, ktorá nesie naše rodiny, farnosti i celé diecézne spoločenstvo. Osobitne vám ďakujem za modlitby za nás kňazov a za nové duchovné povolania v Spišskej diecéze.

79. Každá farnosť by mala vedieť, že medzi jej najväčšie bohatstvo patria ľudia, ktorí sa denne modlia.

Ich mená možno nie sú známe, no Boh pozná ich vernosť. Cirkev rastie nielen prácou rúk, ale aj silou sŕdc obrátených k Bohu.

8. Kultúra vďačnosti medzi generáciami

80. Cirkev rastie tam, kde sa generácie navzájom prijímajú ako dar. Mladí potrebujú múdrosť, pamäť a trpezlivosť starších; starší zasa nachádzajú v mladých novú radosť, tvorivosť a odvahu pozerať do budúcnosti. Keď sa tieto dva svety stretnú, nevzniká iba vzájomná pomoc, ale spoločenstvo, v ktorom každý môže dávať i prijímať.

81. Dnešná spoločnosť niekedy vytvára priepasť medzi generáciami. Evanjelium však buduje mosty. Ježiš neoddeľuje mladých od starých, silných od slabých. Pozýva všetkých do jedného spoločenstva učeníkov. Preto aj naše farnosti majú byť miestom, kde sa prirodzene stretávajú deti, mladí, rodiny i starší veriaci.

82. Povzbudzujem kňazov, zasvätené osoby, katechétov, animátorov i všetkých veriacich, aby vedome vytvárali príležitosti na takéto stretnutia. Nie preto, aby splnili ďalší pastoračný plán, ale preto, že vzájomné obohacovanie generácií patrí k samotnej povahe Cirkvi.

83. Vďačnosť mení spôsob, akým človek pozerá na svoj život. Pomáha mu vidieť nielen to, čo stratil alebo čo už nedokáže urobiť, ale aj dobro, ktoré prijal a ktoré môže stále darovať. Kresťanská vďačnosť pritom nie je zatváraním očí pred ťažkosťami; vyrastá z dôvery, že aj uprostred skúšok Kristus zostáva verný a jeho prítomnosť dáva životu zmysel a nádej.

9. Konkrétne kroky farského spoločenstva

84. Každú farnosť povzbudzujem, aby podľa svojich možností poznala seniorov žijúcich na jej území, osobitne osamelých, chorých a tých, ktorí už nemôžu prichádzať do kostola. Nie je potrebné vytvárať zložité evidencie, ale pestovať všímavosť, aby sa na nikoho nezabudlo.

85. Tam, kde je to možné, nech vznikne skupina dobrovoľníkov poverených pravidelnými návštevami seniorov. Do tejto služby možno zapojiť členov farskej charity, mimoriadnych vysluhovateľov svätého prijímania, členov modlitbových spoločenstiev, birmovancov, mladých ľudí i aktívnych seniorov.

86. Povzbudzujem farnosti, aby niekoľkokrát pripravili osobitné stretnutie seniorov spojené so slávením Eucharistie, možnosťou prijať sviatosť zmierenia a pre tých, ktorým to dovoľujú podmienky Cirkvi – aj sviatosť pomazania chorých, ako aj so spoločným stolovaním a priestorom na vzájomný rozhovor. Takéto stretnutie nemá byť iba podujatím pre seniorov, ale podľa možností aj stretnutím generácií.

87. Osobitnú pozornosť venujme tým, ktorí pre zdravotný stav nemôžu prichádzať do chrámu. Nech majú možnosť pravidelne prijať sviatosti a nech sa im sprostredkujú informácie zo života farnosti, aby ani doma či v zariadení sociálnych služieb nemali pocit, že prestali patriť do farského spoločenstva. Ďakujem mojim drahým spolubratom kňazom za ich vernosť pri pravidelných návštevách chorých, osobitne počas prvopiatkového týždňa.

88. Odporúčam tiež, aby pastoračné rady farností aspoň raz ročne zhodnotili, akým spôsobom farnosť sprevádza seniorov, ako ich zapája do života spoločenstva a čo možno v tejto oblasti zlepšiť.

10. Očakávajúci Pána

89. Celý kresťanský život je cestou za Pánom. Od krstu až po posledný dych sme pútnikmi, ktorí kráčajú v nádeji. Ani staroba nemení tento smer. Práve naopak. Učí nás pozerať na život s väčším pokojom, múdrosťou a dôverou, že Boh dokončí dielo, ktoré v nás začal (porov. Flp 1,6).

90. V evanjeliu podľa Lukáša stretávame Simeona a Annu. Dlhé roky verne očakávali Pána. Keď ho napokon uzreli, ich srdcia sa naplnili pokojom a radosťou. Nie preto, že sa skončili všetky ich ťažkosti, ale preto, že rozpoznali Božiu prítomnosť. Ich príbeh zostáva trvalou inšpiráciou pre každého veriaceho vo vyššom veku.

91. Aj dnes sú medzi nami mnohí, ktorí svojím pokojným životom vydávajú podobné svedectvo. Ich dôvera v Boha, vytrvalosť v modlitbe, vernosť Cirkvi i láskavosť voči druhým sú tichým ohlasovaním evanjelia. Bez veľkých slov ukazujú, že nádej nesklame, pretože jej základom je Kristus.

92. Drahí starší bratia a sestry, ďakujem vám za vaše svedectvo viery. Ďakujem za modlitby, ktoré denne prinášate Bohu, za obety, ktoré v tichosti nesiete, za múdrosť, o ktorú sa delíte, i za lásku, ktorou sprevádzate svoje rodiny a naše farské spoločenstvá. Cirkev vás potrebuje. Vaša prítomnosť je požehnaním a váš život zostáva vzácnym darom pre Boží ľud.

ZÁVER

93. Drahí bratia a sestry, život každého človeka je jedinečným príbehom Božej milosti. Každé jeho obdobie má svoju krásu, svoje úlohy i svoje dary. Staroba nie je časom, keď Boh prestáva hovoriť k človeku. Často je to práve obdobie, keď jeho hlas zaznieva najtichšie, ale aj najhlbšie. Preto sa učme prijímať starších veriacich s úctou a vďačnosťou. V ich živote môžeme rozpoznať vernosť Boha, ktorý nikdy neopúšťa svoj ľud.

94. Prajem si, aby sa naša Spišská diecéza stávala čoraz viac spoločenstvom, v ktorom sa nik necíti osamelý, zabudnutý ani nepotrebný. Nech sú naše rodiny miestom vzájomnej úcty, naše farnosti domovom otvorených dverí a naše spoločenstvá školou blízkosti. Tam, kde sa ľudia navzájom prijímajú ako dar, rastie aj radosť z evanjelia.

95. S osobitnou vďačnosťou sa obraciam na vás, starší bratia a sestry, drahí seniori. Ďakujem vám za vašu vernosť Kristovi, za vaše modlitby, za tiché obety, ktoré často pozná iba Boh, i za nádej, ktorú rozdávate svojím pokojným svedectvom. Prosím vás, neprestávajte sprevádzať našu diecézu svojou modlitbou. Vaše ruky zopnuté k modlitbe sú veľkou oporou pre rodiny, kňazov, zasvätené osoby i mladých, ktorí hľadajú svoju životnú cestu.

96. Všetkých veriacich povzbudzujem, aby sme sa učili zastaviť, načúvať a byť si navzájom nablízku. Budúcnosť Cirkvi sa nerodí iba z dobrých plánov a úspešných projektov. Rodí sa zo sŕdc, ktoré sa nechávajú premieňať Kristovou láskou. Len tak budeme spoločenstvom, v ktorom sa pamäť stáva múdrosťou, blízkosť službou a nádej každodennou silou.

97. Túto exhortáciu zverujem pod materinskú ochranu Panny Márie, Matky nádeje. Ona sprevádzala svojho Syna na všetkých cestách jeho pozemského života a zostala verná aj pod krížom. Nech sprevádza aj nás, aby sme s dôverou kráčali za Kristom vo všetkých obdobiach života a raz spolu so všetkými svätými mohli s radosťou uzrieť Pána, ktorého s vierou očakávame.

MODLITBA

98. Nebeský Otče, ďakujeme ti, že nás sprevádzaš po všetky dni nášho života. Ty si verný vo svojich prisľúbeniach a nikdy neopúšťaš tých, ktorí do teba vkladajú svoju dôveru. Ďakujeme ti za dar našich starších bratov a sestier. V ich živote rozpoznávame tvoju vernosť, v ich trpezlivosti silu tvojej milosti, v ich modlitbách požehnanie pre tvoju Cirkev a v ich nádeji svetlo, ktoré ukazuje cestu ďalším generáciám. Daj nám milosť, aby sme si boli navzájom blízki, aby sme s vďačnosťou prijímali múdrosť tých, ktorí nás predišli na životnej ceste, a s láskou sprevádzali tých, ktorí potrebujú našu blízkosť. Nauč nás uchovávať živú pamäť na veľké skutky tvojej lásky, aby sa z nej rodila vernosť v prítomnosti a pevná nádej pre budúcnosť. Posilňuj všetkých, ktorí nesú kríž choroby, slabosti alebo samoty. Nech vo svojej skúške nikdy nestratia istotu, že sú tebou milovaní, potrební pre svoju rodinu, vzácni pre svoju Cirkev a drahí v tvojich očiach. Daj, aby sme ako Simeon a Anna vytrvalo očakávali príchod tvojho Syna, aby sme zostali verní vo viere, radostní v nádeji a vytrvalí v láske. Keď sa naplní čas nášho putovania, prijmi nás do svojho domu, kde spolu s Pannou Máriou, so všetkými svätými a s našimi drahými, ktorí nás predišli do večnosti, budeme naveky oslavovať teba. Skrze Krista, nášho Pána. Amen.

biskup František